

Krizový management

K článku pplk. doc. Ing. Josefa Š illera, CSc. uveřejněnému
ve VR č. 10/1993

Článek lze považovat za velmi aktuální. Usiluje o shrnutí možností reakce na vznik konfliktů, jejich útlum a předcházení jim v oblasti mezinárodních vztahů na různých úrovních. Reaguje tak shrnujícím způsobem na události, které jsou stále častějším jevem současného světa.

Správně je v něm vystižen rozdíl mezi předchozí situací, charakterizovanou bipolárním systémem bezpečnosti a nynějším vývojem, projevujícím se erupcemi stávajících nebo nově vznikajících rozporů v různých regionech. Poněkud méně výstižně jsou však charakterizovány příčiny těchto rozporů a konfliktů. Rovněž tak chybí zmínka o možnosti vytvoření nových, alespoň regionálních bezpečnostních systémů, jejichž zárodky a organizace v různých regionech existují, účinnost kterých je však dosud poměrně nízká.

S tím souvisí i zdůvodňování rostoucí úlohy OSN, která je v článku dosti plasticky uvedena. Chybí zde však poukaz na Chartu OSN, především na kapitoly VI. a VII., které jsou mezinárodně právním základem krizového managementu na úrovni této světové mezinárodní organizace a přímo ovlivňují její možnosti. Současně by byla účelná alespoň zmínka o Vojenském štábním výboru OSN (čl. 47 Charty), který by vlastně měl plnit úlohu krizového managementu na úrovni OSN, i když dosud tuto svoji úlohu příliš iniciativně nepřevzal.

Z článku rovněž nevyplývá jasné vyjádření skutečnosti, že podle platných zásad mezinárodního práva nemá žádné regionální uskupení nebo pakt právo použití síly jinak, než pod pravomocí OSN, která může však jejich část přenést i na toto uskupení. Z toho vyplývá, že žádná jiná organizace nemůže sama o sobě plnit úlohu „četníka“ při řešení krizí a konfliktů.

Mezinárodně-právně viděno by zasloužil trochu přesnější výklad pojem „rozpor“ na str. 10. V daném případě jde spíše o „kolizi“ neboli střet zájmů, které jsou rozporné, nemusí však být nutně opačné.

V současné době probíhá v oblasti krizového managementu další, dosud s konečnou platností nevyřešený spor o tom, zdali má být v určité akci velení svěřeno OSN nebo státu, případně koalici, poskytující základ ozbrojených sil. Logické by bylo, aby to byla vždy OSN z důvodu priority této mezinárodní organizace a vyloučení možného zneužití mandátu.

Za výstižné lze považovat v článku uvedené nedostatky krizového managementu, především pomalá reakce na vznik a průběh konfliktu a možnost chyb a omylů, což je ilustrováno současnými příklady, kde snad chybí již jen komplikovaný konflikt na území bývalé Jugoslávie.

Výrazněji by mohla být též vystižena otázka finančního zabezpečení operací OSN, kde narůstá stav, kdy tato organizace nebude schopna krýt ze svého rozpočtu všechny akce a nastane situace stoupajícího vlivu zemí, které jsou takové operace schopny sponzorovat.

Za nejdůležitější klad článku lze považovat závěr o nutnosti mít vlastní krizový management na úrovni příslušného státu, především toho, jehož bezpečnost není garantována členstvím ve vojenskopolitickém uskupení. To je imperativ i pro Českou republiku. O operativní možnosti řešení problému krizovými štáby, vytvořenými „ad hoc“ nemám obavu. Je však třeba dosáhnout soustavnosti a předvídatosti.

Rozhodně lze souhlasit s autorovým závěrem, že důsledné osvojení si krizového managementu je možné považovat za jeden z nutných předpokladů zajištění bezpečnosti státu.

Autor nemohl v krátkém, operativně laděném článku, rozebrat všechny mezinárodně-právní aspekty problematiky. Upozornil však na její vysokou aktuálnost a vyvodil z ní závěry i pro vlastní zemi. Článek podává dobrý a výstižný přehled způsobů regulace mezinárodních, ale i případných vnitrostátních konfliktů, jako trvalého jevu v oblasti mezinárodních vztahů. V tom spočívá jeho hlavní význam.